

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในโรงเรียนประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับแล้วว่า การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่เกื้อหนุนการจัดการศึกษาของประเทศไทยทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

การนิเทศติดตามผลการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531) ได้กล่าวไว้ในนโยบายด้านการบริหารและสนับสนุน ดังนี้คือ

ปรับปรุงการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นการใช้แผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ติดตาม กำกับ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ นำวิชาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน รวมทั้งให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างประหยัด ถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป้าหมายสำคัญ คือ ปรับปรุงการบริหาร การนิเทศติดตาม และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ เป็นระบบที่สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง

แต่การดำเนินการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับกรม จังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน ซึ่งดำเนินการนิเทศติดตามผลในแต่ละระดับโดยศึกษานิเทศก์นั้น เท่าที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาประมาณ 34 ปี ยังประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะ

จำนวนศึกษานิเทศก์ระดับต่าง ๆ กับจำนวนโรงเรียนไม่สมดุลงัน ทำให้การนิเทศไม่ทั่วถึง และขาดเอกภาพ ในการปฏิบัติงาน (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531)

จากประเด็นปัญหาสำคัญนี้ เมื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นไปได้ จึงพิจารณาเห็นว่า การแก้ไขปัญหาคารนิเทศไม่ทั่วถึงที่สำเร็จได้ คือ การนิเทศในระดับกลุ่มโรงเรียน เพราะวัตถุประสงค์สำคัญในการแบ่งกลุ่มโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2530)

เจตนารมณ์ของระเบียบฯ เพื่อให้กลุ่มโรงเรียนสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงาน และเป็นหน่วยงานสำคัญในการกระตุ้นการดำเนินงาน ให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมกับใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นเครื่องมือ ในการดำเนินงานให้บรรลุเจตนารมณ์ตามเป้าหมายของหลักสูตรประถมศึกษา

จุดประสงค์ของการจัดกลุ่มโรงเรียนมี 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้กลุ่มโรงเรียนร่วมมือกันในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
2. เพื่อให้โรงเรียนในกลุ่มสามารถใช้ทรัพยากรดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้เกิดความเสมอภาคในการใช้ทรัพยากรระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน

เป้าหมายของการดำเนินงานกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนภายในกลุ่มร่วมมือสนับสนุนกันในด้านวัสดุอุปกรณ์ กำลังงาน และกำลังความคิด เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่ม

ทางด้านความจำเป็นที่ควรนาระบบกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษามาใช้ในประเทศไทย ให้ได้ผลอย่างจริงจังนั้น มาจากเหตุผลที่จะใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ซึ่งหากจะดำเนินการให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การควบคุม กำกับ ดูแล และนิเทศอย่างใกล้ชิดถึงโรงเรียน กับการให้ความสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านทรัพยากรทางการบริหาร

ทั้งสี่ประการ คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และ เทคนิควิธี อันเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานของครู จะมีความจำเป็นต่อการดำเนินการในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งถ้ามองข้ามการนำระบบกลุ่มโรงเรียนมาช่วยแล้ว ความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาให้ได้ผลอย่างจริงจัง นั้นจะเป็นไปได้อีก เพราะเหตุว่า

ประการที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไม่สามารถควบคุม กำกับ ดูแล และนิเทศโรงเรียนด้วยตนเองได้อย่างทั่วถึงและใกล้ชิด เพราะมีโรงเรียนในความรับผิดชอบกระจายอยู่ทั่วประเทศจำนวนมากถึง 31,377 โรงเรียน ซึ่งถ้าจะมอบให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นผู้ดำเนินการแทน ก็พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอคนหนึ่ง จะต้องดูแลรับผิดชอบโรงเรียนประมาณ 20-60 โรงเรียนซึ่งภารกิจปกติก็ค่อนข้างจะมากอยู่แล้ว ความเป็นไปได้ที่จะให้ควบคุม กำกับ ดูแล และนิเทศโรงเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิดดังกล่าวนั้น จึงออกจะห่างไกลจากความเป็นจริง จึงจำเป็นต้องจัดให้มีองค์กรที่อยู่ระหว่างสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในเรื่องนี้ องค์กรดังกล่าวคือ "กลุ่มโรงเรียน" นั้นเอง

ประการที่ 2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและเล็กมาก และอาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษานั้น เป็นโรงเรียนเพียงแห่งเดียวที่เป็นบริการของรัฐที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ปริมาณของโรงเรียนขนาดเล็กและเล็กมากที่กระจายอยู่เช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาทางการบริหารและการจัดการอย่างมาก เพราะเป็นการยากที่รัฐจะให้ความสนับสนุนทางทรัพยากรที่จำเป็นได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ นอกจากนี้ ยังมีข้อหวั่นใจจากการศึกษาวิจัยของบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ว่า โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่ค่าใช้จ่ายต่อรายหัวของนักเรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ตลอดจนครูที่มีความสามารถโดยเฉพาะ รวมทั้งอุปกรณ์การเรียนการสอน และเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นต่าง ๆ ยังขาดแคลนมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อีกด้วย ดังนั้น การจัดระบบเพื่อให้โรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน หรือมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกันสะดวกได้ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ในด้านกำลังคนที่มีความสามารถ

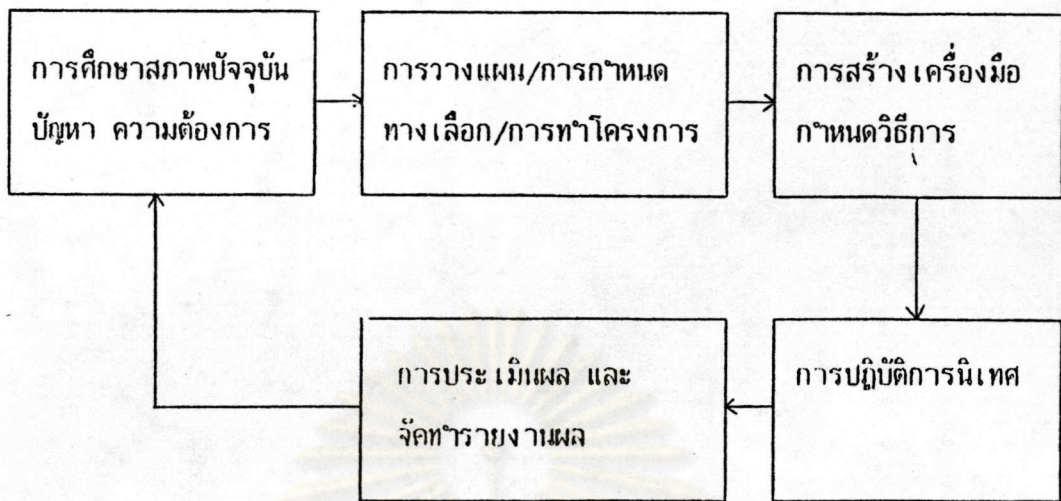
เฉพาะอย่าง สามารถให้หีบห่อ แลกเปลี่ยนอุปกรณ์การสอน หรือเครื่องมือพื้นฐานที่จำเป็นได้ ตลอดจนสามารถร่วมมือกันประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อผ่อนคลายปัญหาเฉพาะของโรงเรียนได้ จึงเป็นความจำเป็นที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจะต้องดำเนินการจัดให้มีขึ้น ระบบดังกล่าวคือ กลุ่มโรงเรียนนั่นเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532)

จะเห็นได้ว่า กลุ่มโรงเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญตั้งแต่ระดับกรม จนถึงระดับโรงเรียน ดังนั้นการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ในระดับประถมศึกษา จึง ได้รับการส่งเสริมและมุ่ง เน้นให้การปฏิบัติการนิเทศนั้นบรรลุผลตามเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้กำหนดโครงสร้างในด้านบุคลากรของกลุ่มโรงเรียนไว้ดังนี้

1. คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนทุกคนภายในกลุ่มและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกตั้งจำนวนครึ่งหนึ่งของจำนวนโรงเรียนในกลุ่ม
2. หัวหน้าสำนักงานกลุ่ม ซึ่งเป็นครูผู้สอนที่ได้รับการเสนอชื่อให้ทำหน้าที่หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน
3. ครูวิชาการสำนักงาน คือ ครูผู้สอนซึ่งได้รับการเสนอชื่อ และแต่งตั้งจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ให้ทำหน้าที่ครูวิชาการประจำสำนักงานกลุ่ม
4. ครูวิชาการกลุ่ม คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติการสอนประจำอยู่ที่โรงเรียน ซึ่งสังกัดอยู่กลุ่มโรงเรียนนั้น

บุคลากรทั้งหมดนี้ปฏิบัติงานในคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในกลุ่ม โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน ตามระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ. 2529

โครงสร้างดังกล่าวนี้ประธานกลุ่มมีหน้าที่ในการควบคุม กำกับ ดูแล และนิเทศการปฏิบัติงานของโรงเรียนภายในกลุ่ม ตามภารกิจของกลุ่ม คือ การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการสอนของครูด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถทำงานได้เต็มที่ตามศักยภาพโดยอาศัยบุคลากรตามโครงสร้างในการปฏิบัติงาน ในการนี้แนบติดตามผลนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศเป็นขั้นตอน ดังนี้

สำหรับการดำเนินการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน นั้น ได้ดำเนินการตามนโยบายและ โครงสร้างของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติมาโดยตลอด แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาทั้งที่ระบุไว้ในแผนพัฒนา การประถมศึกษาาระยะที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 ว่า

การนิเทศติดตามผล ควบคุมกำกับ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ทั่วถึง เนื่องจาก การขาดระบบในการดำเนินการที่เหมาะสม การนิเทศระดับจังหวัด อำเภอ กลุ่ม โรงเรียน และโรงเรียน ยังไม่สอดคล้องกัน และบุคลากรในการนิเทศมีภารกิจงาน ประจํามาก ทำให้ไม่สามารถออกนิเทศได้ตามกำหนด นอกจากนี้ การนิเทศภายในยัง ไม่สามารถดำเนินการได้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจมาก และขาด ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนิเทศศึกษากายในกลุ่มโรงเรียนมี ความสำคัญมาก ทั้งในแง่ของการปฏิบัติและการแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะการนิเทศภายในกลุ่ม โรงเรียนเป็นความร่วมมือช่วยเหลือกันของบุคลากรในกลุ่ม ในด้านวิชาการ ซึ่งจะเป็นการนำ เอาความสามารถและศักยภาพในตัวบุคคลออกมาใช้ประโยชน์ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ใน ฐานะผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อนิเทศในระดับกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน ของ สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองน่าน และมีประสบการณ์ในการนิเทศร่วมกับกลุ่ม โรงเรียน เห็นว่าการนิเทศศึกษากายในกลุ่มโรงเรียน ซึ่งดำเนินการมาโดยตลอดนั้น จะเป็นลักษณะร่วมวางแผนการศึกษา การจัดเก็บข้อมูล การปฏิบัติการนิเทศ และการติด

ตามผลโครงการ ซึ่งในการดำเนินการนี้เทศน์ จะต้องมีการรายงานผลการนี้เทศตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน โดยระบุว่าประธานกลุ่มจะต้องตรวจเยี่ยม นิเทศติดตาม และรายงานผลการดำเนินการต่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ โรงเรียนละ 1 ครั้ง ในหนึ่งภาคเรียน โดยกำหนดแบบรายงานประจำกลุ่มโรงเรียนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทุกกลุ่ม (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน, 2532) ในการดำเนินการตามกระบวนการนี้เทศเพื่อพัฒนาการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มองเป็นปัญหาในทางปฏิบัติว่า โดยสภาพประธานกลุ่มนั้นจะไม่สามารถดำเนินการนี้เทศ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างแน่นอน จึงได้มีการจัดองค์กรในแต่ละระดับขึ้น โดยนำเสนอรูปแบบที่พัฒนามาจากการดำเนินการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษาต่างๆ แล้วกำหนดเป็นองค์กรประสานงานในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา ในแต่ละระดับชั้นโดยองค์กรนี้เริ่มจากระดับชาติ ระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงระดับกลุ่มโรงเรียนซึ่งหน่วยศึกษา นี้เทศสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุไว้ดังนี้

คณะกรรมการประสานงานพัฒนาคุณภาพระดับกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วย

1. ประธานกลุ่มโรงเรียน	ประธานกรรมการ
2. ศึกษาธิการ สพอ./ก.	กรรมการผู้ประสานงาน
3. ผู้บริหารโรงเรียน	กรรมการ
4. ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน	กรรมการ
5. หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน	กรรมการ
6. ครูวิชาการสำนักงานกลุ่มโรงเรียน	กรรมการและเลขานุการ

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา
2. วางแผนเพื่อพัฒนาไปสู่จุดหมาย
3. แลกเปลี่ยนเทคนิคและวิธีเพื่อพัฒนา
4. เป็นผู้นำทางวิชาการ
5. นิเทศช่วยเหลือจุดที่มีปัญหา

6. เร่งเร้าให้มีการประชุมอบรม
7. จัดทำแผนภูมิแสดงคุณภาพทุกระดับ
8. ช่วยให้เกิดความร่วมมือ

(หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531)

จะเป็นได้ว่าทั้งด้านโครงสร้าง เจตนาารมณ์ วัตถุประสงค์ และการส่งเสริมทางด้านบุคลากร มุ่งเน้นให้กลุ่มโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพในทุกทางให้บรรลุเป้าหมายให้จงได้ จุดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ ในปีการศึกษา 2532 นี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้เป็นปีทองของการนิเทศ โดยได้ดำเนินการโครงการทดลองใช้รูปแบบนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนโดยทดลองใน 22 จังหวัด ทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532) จังหวัดน่านเป็น 1 ใน 22 จังหวัด ที่ทำการทดลอง ซึ่งในแต่ละจังหวัดนั้นก็ได้มีการส่งกลุ่มโรงเรียนเพียงจังหวัดละ 3 กลุ่มเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า การนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมและมีแนวโน้มว่าจะเป็นแนวทางในการนิเทศที่ได้รับผลสำเร็จอย่างสูง ในขณะเดียวกัน การศึกษาวิจัยในเรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาในเรื่องนี้ จึงสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเป็นแนวทางนำเสนอเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่านต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดน่าน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษา ภายในกลุ่มโรงเรียน ของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2532

2. การดำเนินการ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยในด้านกระบวนการนี้เทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน ตามกระบวนการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้

× กระบวนการนี้เทศ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการนี้เทศการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่ม
2. การวางแผน การกำหนดทางเลือก การจัดทำโครงการในการนี้เทศการศึกษา การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่
3. การสร้าง เครื่องมือและกำหนดวิธีการนี้เทศ
4. การปฏิบัติการนี้เทศ ขั้นตอนในการปฏิบัติการ การกำหนดงานในการนี้เทศ
5. การประเมินผลและจัดทำรายงานผลการนี้เทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางในการนำเสนอสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการนี้เทศการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนในสังกัดต่อไป

× คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการในการนี้เทศการศึกษา หมายถึง แบบแผนของการนี้เทศการศึกษาที่ลำดับขั้นตอนไว้ต่อเนื่องกันอย่าง เป็นระเบียบแบบแผน แบบแผนนั้นจะต้อง เป็นแบบแผนที่ดี มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบพร้อมด้วยเหตุผล และความเป็นไปได้ (วิจิตร ธีระกุล วรุตบางกูร อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2530)

กระบวนการนี้เทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน หมายถึง แบบแผนในการนี้เทศการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดขึ้น โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ดังรายละเอียดในกระบวนการนี้เทศที่กล่าวมา

กลุ่มโรงเรียน หมายถึง กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2529

คณะกรรมการกลุ่ม หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนภายในกลุ่ม และครูผู้สอนซึ่งได้รับเลือกตั้งเข้ามา จำนวนครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้บริหารโรงเรียน ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2529

หัวหน้าสำนักงานกลุ่ม หมายถึง ครูผู้สอนซึ่งได้รับเลือกมาปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสำนักงานกลุ่ม ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2529 ซึ่งทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการกลุ่มโรงเรียน

เอกสารของกลุ่มโรงเรียน หมายถึง แผนปฏิบัติงาน โครงการ สมุดบันทึกการประชุม สมุดบันทึกการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน รายงานผลการนิเทศของกลุ่มโรงเรียน รวมทั้งเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องในการนิเทศการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน จำนวน 59 กลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ในปีการศึกษา 2532 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้คือ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเอกสาร คือ สำนักงานกลุ่มโรงเรียน จำนวน 59 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการกลุ่มที่ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ

ประธานกลุ่มโรงเรียน 59 กลุ่ม จำนวน 59 คน

เลขานุการกลุ่ม 59 กลุ่ม จำนวน 59 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 118 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา
ในกลุ่มโรงเรียนเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 4 แบบศึกษาเอกสารแบบมีโครงสร้าง

3. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีลำดับการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร บทความ วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนด
กรอบความคิดในการสร้าง เครื่องมือ

3.2 สร้างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ แก้ไข แล้วนำ
มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรงความเนื้อ
หา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามไปใช้ในการวิจัย

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดน่าน แจ้งขอความร่วมมือไปยังกลุ่มโรงเรียน โดยผ่านสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอ และกิ่งอำเภอทุกแห่ง เพื่อให้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม และขอความ
ร่วมมือจากศึกษานิเทศก์อำเภอและกิ่งอำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ให้ แล้วผู้วิจัยจะ เดิน
ทาง ไปขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ในส่วนของการศึกษาเอกสารนั้น ผู้วิจัยจะ เดินทาง ไป
ศึกษาเอกสารที่สำนักงานกลุ่มโรงเรียนทุกแห่ง ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ตอน โดย
การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ลำดับขั้นตอนในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การวิจัย ขอบเขตการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย นิยามที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ลำดับขั้นตอนในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา หลักการนิเทศการศึกษา กระบวนการนิเทศการศึกษา การบริหารงานกลุ่มโรงเรียน การนิเทศการศึกษาในกลุ่มโรงเรียน กระบวนการนิเทศการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ตอบแบบสอบถาม กระบวนการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา และผลการศึกษาเอกสารของกลุ่มโรงเรียน

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ กล่าวถึง การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย